

Mustafa UYSAL • Toprak Lidaş Yönetim Kurulu Başkanı

Sayın başkan teşekkür ederim. Böylesi geniş katılımlı, dolu içerikli bir toplantıyı düzenlediği için LİDAŞDER yönetimine teşekkür ederim. Katılımları ile bu toplantımızı anlamlandıran sayın bakan yardımcılara, genel müdürlerimize, ticaret bakanlığı ve tarım bakanlığımızın kıymetli bürokratlarına hoş geldiniz diyorum. Ayrıca desteklerini esirgemeyen oda ve borsa başkanlarımıza da şahsım ve sektördeki meslektaşlarım adına teşekkür ediyorum.

Yetkili sınıflandırıcılık sisteminin işleyiş, uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve neler yapılabilir noktasında görüşlerimi siz değerli katılımcılar ile paylaşmak isterim.

1- (birinci olarak) özellikle buğdayda çok fazla çeşit ve sınıflandırma var. TSE Buğday Standardı ve TMO alım baremine göre Lisanslı depolarda depolanacak buğdaylar, Makarnalık buğday 4, (Düşük vasıflı ile birlikte) Anadolu Beyaz Sert 3, Anadolu Kırmızı Sert 3, Diğer beyazlar 3, Diğer kırmızılar 3, Düşük vasıflı Kırmızı ve beyaz 2 Sınıf olmak üzere 18 sınıfa ayrılmaktadır. Lisanslı depolar bu kadar sınıftaki buğday için ayrı ayrı depo tahsis etmekte zorlanmaktadırlar. Mısır, arpa çavdar tritikale de düşündüğümüzde bu sınıflandırma sayısı çok artmaktadır.

Mısır ve arpada iki sınıf bulunmakta olup hiçbir sorun yaşanmamaktadır. Bu ürünlerde olduğu gibi buğdayda da sınıf sayısının azaltılması yerinde olacaktır.

Sektör paydaşları, TMO ve bakanlığın ortak yürüteceği bir çalışma ile buğdayda yapılacak yeni bir sınıflandırma lisanslı depoculuk ile beraber tarımsal üretim yapan çiftçilerimiz içinde olumlu olacağını düşünüyorum.

Laboratuvar analiz sonucunda lisanslı depo planında yer almayan bir sınıf çıktığında çiftçi ürünü depolanamamakta, çiftçiler ile lisanslı depo karşı karşıya kalmakta, çiftçi ürününü lisanslı depo dışında satmak zorunda kalmaktadır.

Özellikle TMO ya satış yapacak çiftçiler için getirdiği ürünü temsil eden depo da yer kalmaması veya o sınıfa ait depo olmadığında; mudinin de rızası alınarak bir üst sınıftaki ürünün bir alt sınıfa düşürerek depolama imkanı sağlanması yerinde olacaktır. Bu yılki buğday harmanında çokça örneğini yaşadık. Çiftçinin ürünü 2.sınıf diğer kırmızı. Lisanslı depo da o an 2. Sınıf ürün için depo dolmuş veya açılmamış. 3.sınıf için depo kapasitesi var. Çiftçiye senin ürünü tmo ya depolanamıyor dendiğinde o ürünü pazara götürmek durumunda kaldı. Tmo satışlarında 1000 tl prim ve fiyat farkı var. Sınıf düşürülmesinde ise kaybı max 25 tl olacak.

TMO alım baremlerinde sınıflar arası fiyat farkı azaldığından, çiftçinin bir alt grupta olsa dahi lisanslı depo üzerinden satması, piyasada satışından daha karlı olacaktır.

2- (ikinci bir başlık olarak) Hepimizin bildiği gibi mısır birinci ve ikinci ürün olarak hasat edilmektedir. Birinci ürün mısır rutubeti hasat edildiğinde % 14 civarında olduğundan kurutulmaksızın doğrudan depolanabilmekte ve herhangi bir sorun yaşanmamaktadır.

Ancak ikinci ürün mısır hasadında rutubet oranı % 18-28 aralığında değişmektedir. Lisanslı depolara rutubet oranı 14'ün üzerindeki mısır depolanamadığından kurutma işlemine tabi tutulmaktadır.

Bu durumda yüksek rutubetli olarak lisanslı depoya mudi tarafından getirilen ürün, kurutulmadan önce analiz ve sınıflandırması yapılmakta olup kırık tane oranı, hektolitre gibi kriterler yaş üründe belirlenmektedir.

Daha sonra kurutma işlemi ve kurutma sonrası depoya giriş çıkış manipulasyonlarında kırık oranı artmaktadır.

Bu nedenle mısır depolama bareminde sınıflandırma kriteri olan kırık tane oranını aralığının genişletilmesi uygun olacaktır.

3- (üçüncü bir husus) Referans Yetkili Sınıflandırıcı laboratuvar denetimleri yılda iki kez yapılmaktadır. Denetimin biri uzaktan, diğeri yerinde denetim şeklinde olmaktadır. Söz konusu denetimlerinin işlerin yoğun olduğu hasat dönemine denk getirilmeden hasat öncesi uygun olacaktır. Önerimiz , uzaktan denetimlerin ocak şubat dönemimde, yerinde denetimlerin ise nisan-mayıs ayları içerisinde yapılır ise iş akışının harman içine rast gelmeden herhangi bir aksaklığa sebep vermeden gerçekleşmesi sağlanabilir.

Yetkili Sınıflandırıcı Yönetmeliği'nde; "Laboratuvarda personel değişikliği yapılması halinde yetkili sınıflandırıcı durumu referans yetkili sınıflandırıcıya en geç on iş gününde bildirir. Referans yetkili sınıflandırıcı gerekli gördüğü durumlarda inceleme yapmaya yetkilidir."Denilmektedir. Laboratuvarda iki personel var ise bir personelin değişimi ile denetim yapılmaktadır. Ama o laboratuvar da, referans yetkili sınıflandırıcı tarafından yetkinliği onaylanmış en az bir personel bulunması durumunda, 2. Personel değişikliklerindeki denetimler rutin denetimlere bırakılabilir diye düşünüyorum. Böylelikle devam eden işleyiş akamete uğramadan devam edebilir.

4- Yetkili sınıflandırıcı laboratuvarlarında ürünün fiziksel analizi yanında protein, hektolitre, rutubet, yağ oranı gibi kriterlerin belirlenmesi için gerekli protein tayin cihazı, rutubet ölçme cihazı, hektolitre tayin cihazı ve yağlı tohumlar için yağ ölçüm cihazı bulunmaktadır.

Lisanslı deponun bulunduğu yöredeki çiftçilerin ürünlerinin hasat olgunluğuna gelip gelmediğinin bilinmesi veya ürünün diğer kalite kriterlerinin belirlenmesi gibi konularda yetkili sınıflandırıcı laboratuvarına başvurmaktadırlar.

Ancak yetkili sınıflandırıcı laboratuvarları bu talepleri kabul etmeyerek çiftçileri geri çevirmektedirler. Lisanslı depoya depolanacak ürün sınıflandırması, lisanslı depoya getirilen araçtan alınan numuneye göre yapılmakta olup, önceden yapılan analizin bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Bu nedenle yöredeki çiftçilerin analiz yönündeki taleplerinin, yapılacak analizlerin hiçbir şekilde bağlayıcılığı olmadığı ifade edilerek ücreti karşılığı karşılanması faydalı bir hizmet olacaktır.

5- Yetkili sınıflandırıcı giriş analiz ücretlerinin çiftçilerden tahsili zor hatta çoğunlukla mümkün olmamaktadır. Bu durumda lisanslı depo, yetkili sınıflandırıcı analiz ücretini ödemek durumunda kalmaktadır.

Bu nedenle depo girişinde yapılan yetkili sınıflandırıcı analiz ücretlerinin MKS üzerinden ürün satışında tahsil edilecek şekilde düzenleme yapılması gerekmektedir.

Lisanslı depoculuk işleyişi ve yetkili sınıflandırma çatısı, birbirini tamamlayan, biri olmadan diğerinin anlamsız olacağı iki ayrı yapıdır. Her iki işleyişte bu güne kadar çok büyük sorunlar olmadan birbirini tamamlaya gelmiştir. Umarım burada ortaya çıkacak fikirler her iki mekanizmanın gelişmesine faydalı neticeler verir. Beni dinleyen bütün haziruna teşekkür eder saygılar sunarım.